

Universitatea Babeș- Bolyai Cluj-Napoca

Facultatea de Sociologie și Asistență Socială Cluj-Napoca

Domeniul Sociologie

TEZĂ DE DOCTORAT

MIGRAȚII INTERNAȚIONALE ȘI URBANISM

Conducător științific: Prof.Univ.Dr. Vedinaș Traian

Doctorand : Dobrotă (Cîmpean) Simona

Cluj-Napoca, 2015

Cuprins

Cuprins

<i>Lista tabelelor, graficelor și figurilor</i>	4
Considerații introductive	7
Cap.1 Perspective și teorii privind fenomenul migrațional	11
1.1 Migrația și cultura migrației	11
1.2 Teorii ale migrației	22
1.3 Globalizare și transnaționalism	26
1.4 Scurtă incursiune istorică asupra fluxurilor migratoare.....	33
1.5 Politici europene privind migrația	36
1.6 Particularități ale emigrației românești în Italia și Spania	39
1.7 Valuri ale migrației românești.....	45
1.8 Dimensiunea economică a migrației românilor.....	47
1.9 Orientarea imigranților spre locul de origine și remigrația, între cauze și consecințe.....	55
1.10 Migrația parentală și evoluția relațiilor dintre copii și părinți.....	61
1.10.1 Atitudini sociale	66
1.10.2 Valori sociale	67
1.10.3 Integrarea experiențelor din copilărie.....	68
1.10.4 Afectivitate și atașament.....	69
1.10.5 Importanța educației în formarea personalității copilului.....	72
Concluzii	75
Cap. 2 Direcțiile urbanizării mediului rural și migrația	81
2.1 Evoluția conceptelor sociologice de ruralitate și urbanizare din perspectiva paradigmatelor sociologice	81
2.2 Sociologie rurală și multiculturalism	98
2.3 Tipologia culturală a migrației rurale	102
Concluzii	109

Cap. 3 Reperetele conceptuale și metodologice ale lucrării	
Cercetarea calitativă și cercetarea comparativă	113
3.1 Implicații teoretice	118
3.2 Metodologia și obiectivele cercetării	121
3.3 Ipoteze, dimensiuni, indicatori	124
3.4 Descrierea instrumentelor de lucru	126
3.4.1 Observația	127
3.4.2 Fișa de observație	130
3.4.3 Interviu	133
3.4.4 Ghidul de interviu	135
3.5 Eșantionarea și structura eșantionului	136
3.5.1 Concluzii	138
3.6 Organizarea cercetării	141
3.7 Verificarea și validarea datelor	142
3.8 Prelucrarea și analizarea interviurilor	146
3.8.1 Rezultate preliminare în comuna Zimbor, județul Sălaj	148
3.8.2 Rezultate preliminare în comuna Șura Mică, județul Sibiu	154
3.9 Sinteza și interpretarea datelor	161
Concluzii	174
Cap. 4	176
4.1 Rezultatele cercetării	176
4.1.1 Verificarea ipotezelor	186
4.2 Limite și direcții viitoare de cercetare	187
Cap. 5	189
5.1 Povestea vieții, o analiză calitativă	189
Concluzii generale	196
Anexe	199
Bibliografie	232
Lucrări generale	232
Articole și studii de specialitate	234
Surse Internet	236

Cuvinte cheie migrația românească, urbanism, multiculturalism, globalizare, mobilitate transnațională pentru muncă, fluxul migratoriu, remitențe, abilități de tip antreprenorial, mediu rural, migrația parentală.

Rezumatul tezei de doctorat

Ca structura, teza de doctorat are o parte de considerații introductive, urmată de cinci capitole, cu subcapitole și concluzii. În paginile lucrării sunt inserate 22 de tabele și 21 de grafice, modele și figuri.

Punctul de plecare al lucrării, îl reprezintă constatarea că fenomenul migrației datează de multe secole și cu siguranță el nu va înceta să existe. De-a lungul timpului, s-au schimbat formele sale, direcțiile de mișcare ale fluxurilor migratoare, intensitatea manifestării sale ca fenomen, etc. Prin amplitudinea, complexitatea și efectele pe care le generează, migrația suscită un mare interes în partea teoreticienilor și stârnește discuții și controverse, în cercurile politice și pe alte paliere ale societății. Migrația, în formele pe care le vedem noi astăzi, este un fenomen cu o dinamică accelerată, datorat însemnatelor schimbări geo-politice și economice care se produc la nivel mondial. Considerăm că cercetările empirice pe această temă sunt necesare, întrucât evidențiază noi nuanțe ale acestui fenomen.

La nivelul societății românești, fenomenul migratoriu are propriile particularități și evoluții. Foarte mulți români, în ciuda unor însemnate sacrificii psiho-afective, lucrează acum în străinătate. Migrația celor care și-au găsit un loc de muncă în străinătate, a urmat, în România post-revoluționară, o traiectorie ascendentă, devenind un fenomen cu ample conotații socio-economice și culturale. Având în vedere cele enunțate anterior, putem considera că, migrația românească ar putea reprezenta un reper de analiză pentru migrațiile din spațiul european.

În partea generală a tezei de doctorat, au fost cuprinse primele cercetări din sociologie, care fac referire la „legi ale lui Ravenstein” și la analizele privind migrația poloneză, până la teoriile moderne ale cauzalității cumulative, abordările neoclasice, sociale și structuraliste ale migrației internaționale. Teoriile referitoare la globalizare, transnaționalism, multiculturalism,

precum și cele privitoare la cauzalitatea cumulativă și imputurile culturale, fac parte din arsenalul nou de interpretări ale migrației. Paradigmele interpretative propuse de acestea, au o valoare interpretativă mai mare sau mai mică, dar toate au îmbogățit domeniul sociologiei.

În primul capitol este realizată o prezentare a conceptelor de migrație, globalizare, multiculturalism, transnaționalism, cultură a migrației, precum și cele mai importante teorii ale migrației. Scurta incursiune istorică asupra fluxurilor migratoare, arată o istorie bogată a mișcărilor migratorii ale populațiilor, începând din secolul al- XIX-lea și până în zilele noastre. Azi, migranți din: țările nemembre ale Uniunii Europene, din Africa, din Asia și din America încercă să-și găsească în Europa un loc de muncă. Motivația economică a migrației actuale prevalează, în sensul că, la baza ei, se află dorința migranților de a avea locuri de muncă mai bine plătite, pentru a-și asigura un trai mai bun, dar și preocuparea lor pentru a-și ajuta membrii familiei rămași acasă, prin mijlocirea remitențelor.

În cadrul primului capitol sunt sintetizate politicile statelor europene privind migrația: Tratatul de la Amsterdam (1999), Programul de la Tampere, din 1999, Programul de la Haga din 2004, Cartea Verde (2005), Programul de la Stockholm (2010). Prin modelul de abordare integrată și cuprinzătoare, legat de libera circulație pe teritoriul țărilor membre, se are în vedere reglementarea drepturilor de migrare ale tuturor cetățenilor. Unele guverne din țările de destinație, adoptă măsuri care restricționează dreptul de muncă pe teritoriile țărilor lor, iar unele dintre statele de furnizoare de forță de muncă pe piața vest-europeană, promovează politici de încurajare a revenirii conaționaliilor lor „acasă”.

Migrația economică a românilor, în țări ale Uniunii Europene, în special în Italia și Spania, a adus o serie de beneficii României, între care: dezvoltarea zonelor de origine a emigranților, creșterea volumului remitențelor, scăderea presiunii șomajului asupra pieței interne a forței de muncă, reducerea sărăciei, transferul de noi culturi organizaționale, dezvoltarea la migranți a abilităților de tip antreprenorial și utilizarea resurselor financiare în țara de origine, sub forma unor investiții directe.

Migrația parentală și evoluția relațiilor dintre copii și părinți, este o temă complexă ce a făcut obiectul a numeroase studii și cercetări. Odată cu plecarea temporară a părinților în străinătate, copii sunt lăsați în grija unor rude sau/și sunt nevoiți să se descurce singuri. Datele

statistice, puse la dispoziție de de Direcțiile Generale de Protecție a Copilului, ne arată că în ultimii ani, în România, peste 80.000 de copii, au părinții plecați la muncă în străinătate.

Al doilea capitol al lucrării pune accentul pe paradigmele interpretative care au valorificat ideea integrării mediului rural în urban, implicit necesitatea modernizării acestuia, și cele tradiționaliste, care consideră că urbanizarea restrânge bogăția și varietatea vieții culturale specifice mediului rural.

Teoriile urbanizării susțin că, pe termen lung, urbanizarea are un impact mai mare asupra dezvoltării economice și dezvoltării umane, deoarece creșterea economică prin industrializare determină o creștere a populației urbane. În România, procesul de urbanizare a ruralului a înregistrat o rată de creștere spectaculoasă începând din anul 1956. Valorizarea rădăcinilor trecutului românilor este o obligație pentru sociologi și etnologi, fiindcă sprijină efortul de păstrare a identității naționale. Întoarcerea la rural trebuie să fie concomitentă cu recunoașterea elementelor modernității societale. Problemele mediului înconjurător și ale zonelor periurbane tind, acum, să ocupe și ele un loc din ce în ce mai important în dezbaterile sociale referitoare la urbanizare, modernizare și industrializare. Din arsenalul procesului de modernizare și urbanizare rurală fac parte: preocuparea locuitorilor satelor de a cauta locuri de muncă în industrie, turism, transporturi, nu doar în agricultură, care a fost secole de-a rândul, sfera ocupațională tradițională, pentru aceștia.

Conceptul de multiculturalism, a fost analizat în spațiul comunitar, din perspectiva coabitării comunităților etnice, în condițiile mobilității accelerate a actorilor sociali, fie din motive economice (cererea de forță de muncă pe anumite piețe din Vestul Europei, respectiv nevoia de a găsi locuri de muncă mai bine plătite, pentru nativii unor țări care se confruntă cu probleme economice serioase), fie din motive politice.

În cadrul capitolului al treilea al lucrării, este expusă paradigma interpretativă, cadrul metodologic și designul cercetării cu evidențierea temei și a criteriilor pentru comparație. Cu alte cuvinte, cercetarea de teren, și-a propus să reliefeze, calitativ și comparativ, câteva aspecte ale procesului migrațional din mediul rural românesc. Pentru a realiza demersul metodologic propus, am stabilit că obiectivul general al cercetării empirice, îl reprezintă reliefaarea unei corelații între migrația temporară pentru muncă a locuitorilor din mediul rural și nivelul dezvoltării urbanistice a localităților din care provin aceștia.

Din obiectivul general am desprins următoarele obiective specifice: analiza modificărilor ce survin în structura urbanistică a localității de origine, odată cu realizarea de noi proiecte de modernizare/dezvoltare locală a lucrătorilor migranți români; identificarea activităților lucrative pe care migranții le-ar iniția/le-au inițiat în comuna lor de origine; evidențierea măsurii în care domeniul în care au desfășurat temporar o activitate lucrativă, îi determină pe aceștia să transfere în localitatea de origine experiența acumulată, în afara țării; relevarea opiniei subiecților cercetării privind sprijinul oferit de legislația actuală românească și autoritățile locale în realizarea demersurilor propuse.

Metodologia cercetării sociologice, permite abordarea științifică a unor probleme sociale, de interes pentru specialiști și pentru publicul larg, cum este și migrația internațională pentru muncă. Pentru cercetarea noastră empirică, am optat pentru o abordare de tip calitativ. Am considerat că, prin intermediul unei cercetări de acest tip, putem afla mai multe date despre comportamentul migranților proveniți din mediul rural, că putem aduce o cât de mică contribuție la rafinarea teoriilor migrației, că putem construi mai bine, ipotezele de lucru, variabilele, dimensiunile și indicatorii cercetării noastre.

Ulterior, am descris modul cum am realizat documentarea și munca propriu-zisă de teren. Am explicat criteriile care au stat la baza alegerii metodelor de cercetare, modalitatea de culegere, prelucrare și interpretarea datelor. Am evidențiat importanța și rolul observației neparticipative în cadrul cercetării sociologice, am descris structura și modul de realizarea a interviului, precum și criteriile care au stat la baza construirii ghidului de interviu. Am optat pentru utilizarea comparației, în cadrul cercetării empirice, pornind de la premisa că, în sociologie, este preferabil să comparăm entități, între care există similitudini. În cadrul cercetării de teren, am ales să analizăm mișcarea migratorie din două localități rurale, situate în nordul, respectiv sudul Transilvaniei.

Într-o primă etapă a cercetării de teren ne-am propus să observăm fenomenul migrațional din, și în mediul rural, ca observatori externi, fără să intervenim, într-un fel, în derularea evenimentelor, și să consemnăm datele în fișa de observație. Pe baza acestor date, am putut stabili conexiunile și interdependențele care există între oameni și activități, în cele două localități, în care am realizat cercetarea empirică. În abordarea sociologică de tip calitativ, povestea vieții ne ajută să înțelegem și să definim mai bine relațiile sociale, apartenența la un

grup, în cazul nostru particular, la grupul migranților internaționali pentru muncă, și interacțiunile dintre actorii sociali. Privită în ansamblu, o poveste a vieții poate să explice sau să confirme o anumită experiență de viață prin contextul său moral sau social. Mai mult decât atât, o poveste include o anumită configurație social-istorică, utilă cercetătorului din științele socio-umane, în special sociologilor, motiv pentru care am inclus-o în cercetare.

În următoarea etapă, am conceput un ghid de interviu, mai puțin structurat și nondirectiv, cu scopul de a culege cât mai multe informații de la actorii sociali, membri ai comunității locale. Mai apoi, l-am folosit ca să ne sprijine în demersul investigativ propriu-zis, mai precis la construirea interviului adresat subiecților cercetării.

Ghidul de interviu ca a stat la baza discuțiilor cu subiecții cercetării, este alcătuit dintr-un număr de 27 de întrebări, și l-am conceput ca pe un instrument prin care, ne-am propus să pătrundem în universul problemei de cercetare, prin abordarea, a cât mai multor aspecte legate de experiența migrației internaționale pentru muncă.

Cercetarea de teren, derulată în condițiile în care mișcarea migratorie este în plin proces de desfășurare, ne-a pus în situația de a utiliza metoda „ bulgărelui de zăpadă”, pentru a face selecția subiecților cercetării. Cercetarea empirică, ne-a oferit prilejul de a evidenția oportunitățile pe care migrația internațională pentru muncă, le-o oferă subiecților cercetării, dar și problemele pe care aceasta le ridică, și ne-a oferit, totodată, prilejul de a compara impactul migrației internaționale pentru muncă, în două localități rurale, transilvane.

Cel de-al patrulea capitol al tezei de doctorat, sintetizează rezultatele cercetării, verifică ipotezele construite și evidențiază limitele și direcțiile de cercetare ale cercetării. Prezenta cercetare ne-a arătat printre altele că: investiția în case și creșterea confortului cotidian, reprezintă principale obiective pe care și le-au propus cei angajați în fluxul migratoriu pentru muncă; construcția sau modernizarea locuințelor, în localitățile din județele Sălaj și Sibiu, în care am realizat cercetarea de teren, nu au un caracter ostentativ, cu spațiu locativ excedentar; micile afaceri pe care lucrătorii migranți și le-au deschis în România, se confruntă în prezent, cu o piață și cu legislație destul de impredictibile.

Cel de-al cincilea capitol al lucrării pune accentul pe interviul de tip calitatea vieții. Din perspectivă sociologică, povestea vieții este o metodă care ne ajută să înțelegem și să definim

mai bine relațiile sociale, apartenența unui individ la un grup, în cazul nostru particular, la grupul migranților internaționali pentru muncă, și interacțiunile lor cu alți actorii sociali. Privită în ansamblu, o poveste a vieții poate să explice sau să confirme o anumită experiență de viață prin contextul său moral sau social. Conform celor afirmate de R. Atkinson (2006), o poveste a vieții îl poate ajuta pe cercetător să definească locul individului în cadrul ordinii sociale și procesul prin care se realizează această ordine. Ea ajută la explicarea felului în care indivizii înțeleg evenimentele și mișcările sociale, cauzele politice care au stat la baza acestora ori modul cum percep membrii unui grup, al unei generații sau cohorte sociale anumite evenimente sau acțiuni.

Există suficiente motive de neîncredere în rândul migranților-intreprinzători, în ceea ce privește posibilitatea ca, afacerile pe care vor să le inițieze, sau pe care le-au realizat, să le aducă profit pe termen lung. Prin acumularea de economii, lucrătorii migranți aduc modificări în urbanistica zonei și totodată determină schimbări în privința relațiilor de putere, din cadrul comunităților de origine.

Fluctuațiile pieței forței de muncă, datorate migrației, descurajează investitorii care oferă, în localitățile rurale, locuri de muncă plătite cu mai puțini bani, decât cei pe care-i poate câștiga un lucrător migrant, într-o țară ca Spania, Italia, Germania etc. Avantajele unui nou standard de viață dobândit prin acest tip de mobilitate, încurajează migrantul să remigreze, migrația este o cale pentru bunăstarea localnicilor dar, ea însăși, nu poate rezolva problemele unei comunități rurale sau urbane. În final putem afirma că, migrația are un rol civilizator asupra celor care-o practică.

În privința limitelor și direcțiilor viitoare de cercetare, considerăm că toate cercetările au propriile lor limite dar, toate adaugă într-o măsură mai mare sau mai mică, plus valoare domeniilor cărora le aparțin. Întrucât cercetarea noastră empirică a vizat problematica migrației externe din mediul rural, cu siguranță că extinderea acestui tip de cercetări, în înalte comunități rurale din alte zone ale țării, ar pune în evidență alte elemente care pot completa concluziile pe care le-am conturat. Derivat din cercetarea prezentă, sugerăm compararea migrației rurale românești din zilele noastre cu migrația din țări învecinate sau compararea migrației românești actuale cu forme ale migrației întâlnite în deceniile anterioare în alte țări.

În viitor, noi obiective și motive individuale vor restructura energiile și resursele financiare ale subiecților prezentei cercetări, dar și ale altor oameni, care au lucrat perioade mai lungi sau mai scurte în alte țări. Credem că, efortul acestora se va materializa în rezultate vizibile la nivelul comunității. Este important să subliniem faptul că, procesul migrațional aflat într-o permanentă transformare, oferă cercetătorilor un teren vast și dinamic de studiu, pune în lumină aspirațiile lumii contemporane, valorile și atitudinile pe care migrații tind să le promoveze.

Bibliografie

Lucrări generale

1. Andrei, P., (1997) *Sociologie generală*, Ediția a-IV-a, Iași, Editura Polirom.
2. Anghel, R.G., Horvath I., (2009), *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*, Iași, Editura Polirom.
3. Atkinson, R., (2006), *Povestea vieții. Interviu*. Iași Editura Polirom.
4. Bădescu, I., (2011), *Sociologie rurală*, București, Editura Mica Valahie.
5. Bădescu, I., Cristea, D., (coord) (2012), *Dicționar de sociologie rurală. Concepte, teme, teorii*. București, Editura Mica Valahie.
6. Bădescu, I., Radu, N., (1980), *De la comunitatea rurală la comunitatea urbană* București, Editura Științifică și Enciclopedică.
7. Bărbulescu, I., G., Răpan, D. (2003), *Dicționar explicativ trilingv al Uniunii Europene*, Iași, Editura Polirom.
8. Bowlby, J., (1997), *Attachment and Loss*, Vol.01, London, Ed. Vintage Books UK.
9. Boldea, I., (2013), *Studies on literature, discourse and multicultural dialogue* Section: Communication and public relation, Multiculturalism, Identity and Interculturality, Editura Arhipelag XXI, Târgu Mureș.
10. Castels, M., (1972),: *Urbanization* In: *The Castells Reader in Cities and Social Theory* (2002) Ed. IDA Susser, Blackwell, Oxford.
11. Chelcea, S., (2001), *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, București Editura Economică.
12. Chelcea, S., (2001), *Tehnici de cercetare sociologică. Curs*. București, Editura SNSPA.
13. Constantinescu M., Stahl, H. H., (1970), *Procesul de urbanizare în R.S România. Zona Slatina – Olt*, București, Editura Academiei.
14. Cucu, V., (1976), *Geografia și urbanizarea*, Editura Junimea, Iași.
15. *Dicționarul de sociologie* Oxford (2003), Editat de Marshall, Gordon, București, Univers Enciclopedic.

16. Drăgan, I., (1985), (coord), *Sociologie (îndrumar teoretic și practic)*, București, Universitatea București.
17. Durkheim, É., (1974), *Regulile metodei sociologice*, București, Editura Științifică.
18. Enyedi, G., (1988), *Special Features of Urbanization in Est Central Europe* Forthocmung.
19. Hayes, N., Orrell, S., (2003, 2007), *Introducere în psihologie*, București, Editura ALL.
20. Herseni, T., (1982), *Sociologie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
21. Iluț, P., (2007), *Dimensiuni ale familiei actuale din România*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană.
22. Iluț, P. (1997), *Abordarea calitativă a socioumanului-concepte și metode*, Iași, Editura Polirom.
23. Johnson, A., G., (2007), *Dicționarul Blackwell de sociologie* București, Editura Humanitas.
24. Kayser, B. (1993), *Naissance de nouvelles campagnes*. Paris Editions de l'Aube.
25. Kalaora, B., (1998), *Au-dela de la nature l'environnement*, Paris, l' Harmattan.
26. Lewis, O., (1961/1978), *Copiii lui Sanchez*, București, Editura Univers.
27. Linton, R., (1968), *Fundamentul cultural al personalității*, București Editura Științifică.
28. Marica, G., (1942, 1997), *Studii sociologice*, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca.
29. Mărginean, I., (2000), *Proiectarea cercetării sociologice* Iași, Editura Polirom.
30. Mărginean, I., Chelcea, S., Cauc, I., (1998), *Cercetarea sociologică. Metode și tehnici*. Deva, Editura Destin.
31. Mathieu, N., Jollivet, M., (1989), (dir) *Du rural a l'environnement: la question de la nature aujourd'hui*, Paris, ARF, editions l' Harmattan.
32. Mead, G. H., (1934), *Works of George Herbert Mead Mind, Self and Society: From the Perspective of a Social Behaviorist*, vol.1, Introducere C.W. Morris, Chicago, University of Chicago Press.
33. Miftode, V., (1978), *Migrațiile și dezvoltarea urbană*, Iași, Editura Junimea.
34. Mihăilescu, I., (2003), *Sociologie generală*, Iași, Editura Polirom.
35. Mureșan, C., (2012), *Schimbările comportamentului familial în România. O abordare din perspectiva cursului vieții*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană.
36. Musca, E., (1985), *Repertoriul localităților din Sălaj în secolul al XIV-lea*, în Acta Musei Porolissensis, IX, Zalău.
37. Pascaru, M., (2003), *Sociologia comunităților*, Cluj Napoca, Editura Argonaut.
38. Pesche, D., (2007), *Pour la construction d'un champ de developpement rural*, *Buletin del'APAD*.
39. Pfanner, H. F., (1983), *Exile in New York, German and Austrian Writers after 1933*, Detroit, Wayne State University Press.
40. Ragin, C., (1987), *The comparative Method*, University of California Press.
41. Ragin, C., (1994), *Constructing Social Research:The Unity and Diversity of Method*, Pine Forge Press, Londra.
42. Reisman, L.,(1996), *The Urban Process*, Free Press of Glencoe, New York
43. Rokeach, M., (1973), *The Nature of Human Values*, London, The Free Press, New York, Collier Macmillan Publishers.

44. Rotariu, T., (2003), *Demografie și sociologia populației. Fenomene demografice*. Iași Editura Polirom.
45. Rotariu, T., (2009), *Demografie și sociologia populației. Structuri și procese demografice*, Iași Editura Polirom.
46. Rotariu, T., Voineagu, V., (2012), (coord), *Inerție și schimbare. Dimensiuni sociale ale tranziției în România*, Iași Editura Polirom.
47. Rotariu, T., Iluț, P., (1997), *Ancheta sociologică și sondajul de opinie. Teorie și practică*, Iași Editura Polirom.
48. Rughiniș, C., (2007), *Explicația sociologică*, Iași, Editura Polirom.
49. Sandu, D., (2004), *Lumile sociale ale migrației românești în străinătate*, Iași Editura Polirom.
50. Taylor, C., (1994), The Politics of Recognition in Amy Gutmann *Multiculturalism Examining The Politics of Recognition*, Princeton University Press.
51. Toma, L., (2005), *Șura Mică. Micromonografie*, Sibiu, Editura Tribuna.
52. Touraine, A., (2000) Can We Live Together?, trans. Macey D., *Equality and Difference* Cambridge: Polity Press.
53. Vedinaș, T., (2000), *Sistemul culturii țărănești*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință.
54. Vedinaș, T., (2001), *Introducere în sociologia rurală*, Iași, Editura Polirom.
55. Vedinaș, T. în Bădescu, I., Oancea, C.O., Siseștean G., (2009), *Tratat de sociologie rurală*, București, Editura Curtea Veche .
56. Vlăsceanu, L., (2008), *Introducere în metodologia cercetării sociologice*, Universitatea din București.
57. Voicu, M., Voicu B., (2006), (coord.), *Satul românesc în drumul către Europa* Iași, Editura Polirom.

Articole și studii de specialitate

1. Anghel, R.G., (2008), Changing Statuses: Freedom of Movement, Locality and Transnationality of Irregular Roumanian Migrants in Milan, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34(5) p. 787-802.
2. Anghel, R.G., (2008), Migrația și problemele ei. Perspectiva transnațională ca o nouă modalitate de analiză a etnicității și schimbării sociale în România, *ISPMN, Working Papers*, Nr. 4/2008, Cluj-Napoca, Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale.
3. Burawoy, M., Blum, J.A., George, S., Gille, Z., Thayer, M., (2000), Global Ethnography: Forces, connections, and imaginations in the *Postmodern World*, University of California Press Berkeley and Los Angeles, California, p. 337-351.
4. Cassarino, J-P., (2004), Theorising Return Migration: a revisited conceptual approach to return migrants *EUI Working Paper RSCAS* No.2, p. 253-279.
5. Chombart de Lauwe, (1960), L'evolution des besoins et la conception dynamiques de la famille , *Revue Francoise de Sociologie*, No.1, p. 403-425.
6. Dustmann, C., (1994), Return Intentions of Migrants: Theory and Evidence CEPR DP 906.

7. Dustmann, C. (1995), Savings Behavior of Return Migrants - A Life Cycle Analysis *Zeitschrift für Wirtschafts Sozialwissenschaften (ZWS)* 115, S p. 511-533, Duncker & Humblot, Berlin.
8. Dustmann, C., (1996), Return migration-The European Experience, *Economic Policy*, No. 22, p. 215-250.
9. Dustmann, C., Weiss Y (2007), Return migration-Theory and Empirical Evidence, *CReAM Discussion Paper Serie, CDP*, No.02.07 p. 1-30.
10. Faist, T., (1999) Developing Transnational Social Spaces: The Turkish-German Example. In: *Pries, Ludger, Ed. Migration and Transnational Social Spaces*. Ashgate, Aldershot, p. 36-72.
11. Glick-Schiller, N., Basch, L., - Szanton Blanc, C., (1992), Towards a Transnational Perspective on Migration: Race, Class, Ethnicity and Nationalism Reconsidered. New York Academy of Science, New York, (1995) From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration. *Anthropological Quarterly* No. 68, p. 48-63.
12. Jean, B., (1997), *Territoires d'avenir. Pour une sociologie de la ruralité*, Quebec, Presses de l'Université du Quebec.
13. Mărginean, I., (2006), Condițiile de viață ale populației din mediul rural, *Calitatea vieții*, XVII, nr. 1-2, p. 53-170.
14. Merkle, L. Zimmermann, K.F. (1992), Savings, remittance and return migration, *Economic Letters*, No. 38, p. 77-81.
15. Otovescu, A., (2012), Trăsături identitare ale imigranților români din Italia, *Revista de Sociologie*, Nr. 5-6/07, p. 445-462.
16. Portes A., (1996), Globalization from Below: The Rise of the Transnational Communities. In: *SMITH, William C.- KORCZENWICZ, Roberto Patricio* (ed): *Latin America in the World Economy*. Greenwood Press, Westport, CN, p. 151-168.
17. Portes, A., (2001), Introduction: the debates and significance of immigrant transnationalism, *Global Networks*, 1(3), p. 181-193.
18. Pries, L., (1999), New Migration in Transnational Space. In *PRIES, Ludger, (ed): Migration and Transnational Social Spaces*. Ashgate, Aldershot, p. 1-35.
19. Renard, J., (2000), *Plaidoyer en faveur des recherches sur les campagnes vivantes in CROIX N., Dir., Des campagnes vivantes- un modele pour l' Europe ? melanges offerts au professeur Jean Renard: Presses Universitaires de Rennes* p. 679-685.
20. Rotariu, T., Mezei, E., (1999), Asupra unor aspecte ale migrației interne recente din România, *Sociologie românească*, Nr.3, p. 5-37.
21. Rughiniș, C., (2003), Mize și strategii ale cercetării comparative, *Sociologie Românească*, Vol.I, Nr.1-2/2003, p. 129-143.
22. Sandu, D., (2000), Migrația circulatorie ca strategie de viață, *Sociologie Românească*, Nr. 2/2000, p. 5- 29.
23. Sandu, D., (2004), Cultură și experiență de migrație în satele României, *Sociologie Românească*, 3/2004, p. 179-202.
24. Schiller, N.G., Basch, L., Blanc-Szanton, C., (1992), Transnationalism: A new Analytic Framework for Understanding Migration, *Annals of the New York Academy of Sciences*, issue 645, p.1-24.
25. Soysal Y, N., (2000), Citizenship and Identity: Living in Diasporas in *Post-War Europe? Ethnic and Racial Studies* 23,p. 1-15.

26. Smith, M.,P., Guarnizo, E. L., (1998), Transnationalism from Below. *Transaction Publishers, New Brunswick*.
27. Smith, M. P., (2001); Transnational. Urbanism. Locating Globalization. Blackwell Publishing Ltd, Malden-Oxford-Melbourne-Berlin.
28. Socol, G., Rădulescu, D.C., (2006), Elogiul agriculturii și al satului p. 8-9, *Civilizația rurală din România în perspectiva integrării în UE(I)*, Colecția Biblioteca Economică, Seria și Studii și Cercetări Economice, Centrul de Informare și Documentare Economică, București.
29. Tacoli, C., (2004), *The role of small and Intermediate urban centers and market towns and the value of regional approaches to rural Poverty reduction policy*, Prepared for the OECD DAC POVNET Agriculture and Pro-Poor Growth Task Team, Helsinki Workshop.
30. Tudorache, C., (2006), Evoluția fenomenului migrației în Europa, *Economie Teoretică și Aplicată*, București, p. 95-100.
31. Voigt – Graf, C., (2005), the Construction of Transnational Spaces by Indian Migrants in Australia. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 2 . (31), p. 365-384.
32. Vertovec, S., (1999) Conceivind and Researching Transnationalism. *Ethnic and Racial Studies* 2.(22), p.447-462.
33. Zaiceva A., Zimmermann K. F., (2012), Return Home at Times of Trouble? Return Migration of EU. Enlargement Migrants during the Crisis, December 2012, *IZA Discussion Paper* No. 7111, p. 1-25.

Surse internet

1. Barometrul integrării imigranților (2013), Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților, http://www.fundatia.ro/sites/default/files/ro_126_ro_225_BII%202013_final_18%20iunie.pdf, ultima accesare aprilie 2015
2. Multiculturalism și democrație liberală [http://www.sferapoliticii.ro/- Dumbravă,C., *Multiculturalism și democrație liberală*](http://www.sferapoliticii.ro/-Dumbravă,C.,Multiculturalism%20și%20democrație%20liberală), ultima accesare august 2014.
3. World Migration Report www.iom.int/ (2006), ultima accesare august 2014.
4. <http://ec.europa.eu/eurostat/> Migrant integration indicators ultima accesare noiembrie 2014
5. Programul de la Stockolm [http:// europa.eu / legislation_summaries / human_rights / fundamental_rights_within_european_union / jl0034_ro.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/jl0034_ro.htm)., ultima accesare martie 2015
6. World Migration Report 2013, International Organization of Migration, Geneva 2013, <http://oim.ro/attachments/article/295/2013%20Annual%20Report%20IOM%20Romania> a., ultima accesare aprilie 2015.
7. Fundația pentru o Societate Deschisă www.osf.ro ultima accesare ianuarie 2015.
8. Organizația Internațională pentru Migrație www.iom.com, ultima accesare februarie 2014.
9. http://www.academia.edu/4728105/Al_patrulea_val_Migratia_creierelor_pe_ruta_Romania-Occident_Iris_Alexe_coord._Louis_Ulrich_Stefan_Stanciugelu_Viorel_Mihaila_Marian n ultima accesare februarie 2015.

10. Al patrulea val: Migrația creierelor pe ruta România Occident. https://www.academia.edu/4728105/Al_patrulea_val_Migratia_creierelor_pe_ruta_Romania-Occident_Iris_Alexe_coord._Louis_Ulrich_Stefan_Stanciugelu_Viorel_Mihaila_Marian_Bojinca, ultima accesare martie 2015
11. www.europarl.europa.eu/transl_es/RO/juri/treaties/tce_consolidat Tratatul de la Roma ultima accesare august 2014.
12. www.europarl.europa.eu/aboutparliament/ro/.../Eurobarometrul-.html, ultima accesare iunie 2014.
13. Groupe de la Bruges, vision, mission, and strategic outlook <http://groupedebruges.eu/>, ultima accesare martie 2015
14. <http://www.insse.ro/cms/files>, ultima accesare august 2014.
15. http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/pliante%20statistice/Migratia_internationala_a_Romaniei_n.pdf, ultima accesare februarie 2015.
16. Migrația internațională a României <http://www.insse.ro/cms/> ultima accesare ianuarie 2015.
17. Rogers, A., (2005) A European Space for Transnationalism? Transnational Communities Programme, Working Paper Series. Working Paper Number WPTC-2k-07, COMPAS, Oxford, transcomm.ox.ac.uk/working_papers.htm 21-23, ultima accesare aprilie 2015.
18. Walewski, M., Sandu, M., Mincu, G., Hristev, E., Matysiewicz (2008), Efectele migrației și remitențelor în zonele rurale ale Moldovei și Studiul de caz privind gestionarea migrației în Polonia, Publicație inclusă în Programul de Asistență pentru anul 2008, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe din Polonia <http://www.case.com.md/upload/3/Efectele%20migrației%20și%20remitențelor%20în%20zonele%20rurale%20ale%20Moldovei%20și%20Studiul%20de%20caz%20privind%20gestionarea%20migrației%20în%20Polonia.pdf>, ultima accesare martie 2015.
19. Planul de acțiune privind Programul de la Stockholm <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0171&from=RO> ultima accesare ianuarie 2015.
20. <http://www.recensamantromania.ro/> ultima accesare februarie 2013.
21. Tratatul de la Roma www.europarl.europa.eu/transl_es/RO/juri/treaties/tce_consolidat ultima accesare februarie 2015.